

SECTORUL TIC ÎN MOLDOVA: SITUAȚIA ACTUALĂ, EVOLUȚIA, PROBLEME ȘI CĂI DE SOLUȚIONARE

Doina Ceban, Tatiana Țurcanu
Universitatea Tehnică a Moldovei

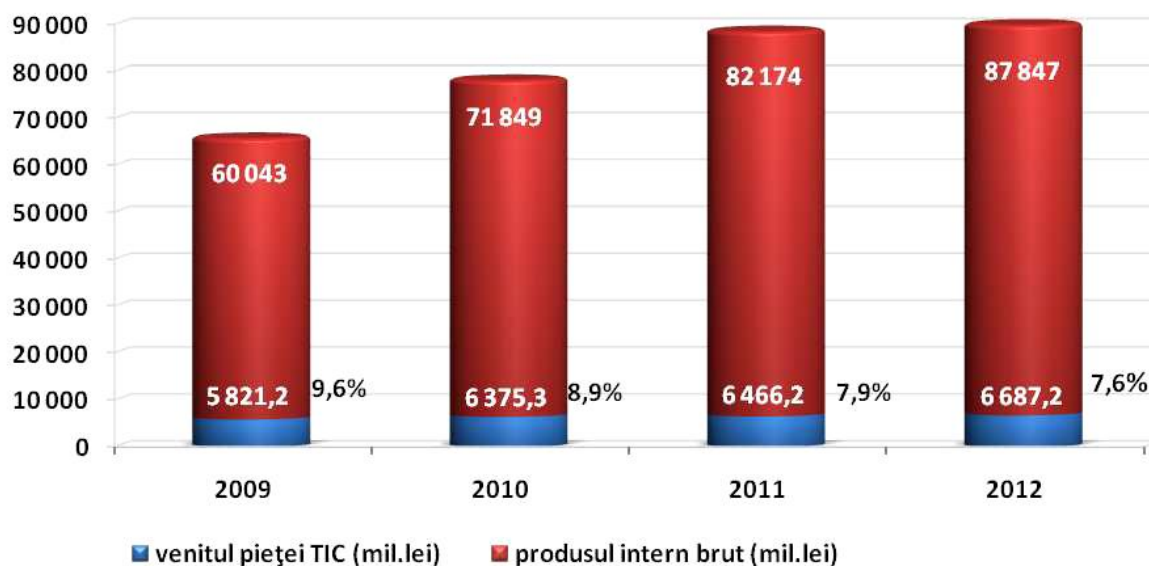
Abstract: În pofida progreselor obținute la un șir de indicatori, Republica Moldova este plasată cu mult în urma statelor care se numără printre lideri la capitolul implementării și utilizării TIC. Planificarea/organizarea corectă a sectorului, orientată la crearea condițiilor prin intervenția minimă a statului, dar cu efect maxim pentru dezvoltarea societății informaționale, concentrând eforturile pe obiective clar definite, vor avea un impact benefic major asupra componentelor societății.

Cuvinte cheie: TIC, obiective, evoluție, progrese, probleme, soluții.

1. SITUAȚIA ACTUALĂ A SECTORULUI TIC

Sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) este unul dintre puținele domenii ale economiei, unde Republica Moldova înregistrează progrese semnificative. O confirmă atât evaluările naționale, cât și ratingurile mondiale.

Republica Moldova a realizat progrese importante în implementarea tehnologiilor societății informaționale, cota contribuției sectorului TIC la PIB practic a atins în ultimii ani nivelul de cca 8-10%;

Fig. 1. Ponderea sectorului TIC în volumul PIB în dinamică,%

fiecare al doilea cetățean este utilizator de Internet, mai mult de jumătate din gospodării au cel puțin un calculator, majoritatea gospodăriilor conectate au acces la Internet de bandă largă, țara fiind plasată după viteza de acces la Internet printre primele 20 în lume, este implementat pașaportul biometric, buletinul de identitate cu semnătura electronică, sistemul e-Declarații, harta digitală, țara a aderat la inițiativa „Date Guvernamentale Deschise”, este în desfășurare proiectul „e-Transformare” a Guvernării, etc.

Cu toate acestea, în clasificările internaționale țara nu se află printre economiile avansate în acest domeniu, iar nivelul și viteza de dezvoltare a societății informaționale nu corespund cerințelor mediului internațional actual, în care lumea devine tot mai „hiperconectată” și mai digitalizată.

2. EVOLUȚIA SECTORULUI TIC

Eforturile depuse de Republica Moldova în ultimii ani pentru impulsionarea dezvoltării infrastructurii sectorului TIC au contribuit la creșterea poziționării țării în ratingurile internaționale (Uniunea

Internațională în Telecomunicații, Forumul Economic Mondial, Departamentul Afacerilor Economice și Sociale al Națiunilor Unite, Banca Mondială ș.a.). Penetrarea telefoniei mobile a depășit 114% (media UE-128%), Internetul în bandă largă la puncte fixe a atins un nivel de penetrare de 11,1% (media UE 27,2%), Internetul mobil în bandă largă-modem/carduri – 4,7% (media UE 7,5%).

2.1. PROGRESE

A fost creat cadrul normativ-juridic necesar, care în prezent înglobează în total cca 20 legi, 80 hotărâri de Guvern, cca 70 documente conceptuale aprobate vizînd sistemele informaționale ale autorităților publice, mai mult de 20 documente de reglementare cu caracter general și 75 cu caracter individual emise de ANRCETI. A fost implementat sistemul de declarații fiscale on-line, pașaportul biometric, sistemul de trecere automată a frontierei cu pașaport biometric, harta digitală a Moldovei, semnătura digitală mobilă, servicii on-line cum ar fi: e-caziera, e-licențiere, etc. Este în curs de implementare cadrul de interoperabilitate care se bazează pe standarde deschise și servicii bazate pe cloud computing.

Conform clasamentului internațional al indicelui de dezvoltare a sectorului TIC, țara noastră s-a plasat pe locul 62 din 155 state reușind să-și păstreze poziția prin creșterea constantă a valorii indicelui de la 4,24 la 4,55 puncte. Evoluția ascendentă a accesului populației la tehnologiile informației și comunicațiilor a clasat Moldova pe poziția 58, astfel înregistrînd un salt cu 27 poziții la acest capitol. După impactul TIC în procesul de dezvoltare și competitivitate a țării, Moldova a înregistrat un salt de 24 poziții în clasamentul mondial și s-a plasat pe locul 65 din 144 de state. Republica Moldova a înregistrat un salt de 37 poziții a Indicelui de dezvoltare a e-Guvernării depășind valoarea medie mondială și poziționându-se pe locul 69 din 193 țări. Valoarea indicilor agregați pentru Republica Moldova au o tendință de creștere pe mai multe domenii, ceea ce semnifică o avansare a țării în domeniul TIC. În concluzie, rating-urile internaționale poziționează Moldova în categoria țărilor cu nivel mediu de dezvoltare a sectorului TIC.

În pofida progreselor obținute la un șir de indicatori, Republica Moldova este plasată cu mult în urma statelor care se numără printre lideri la capitolul implementării și utilizării TIC.

3. DEFINIREA PROBLEMELOR

Infrastructură neoptimizată și acces neuniform: În cele mai multe cazuri infrastructura asociată (piloni, canalizare, ș.a.) nu este partajată, ceea ce conduce la o durată extinsă de recuperare a investițiilor și costuri ridicate de întreținere a rețelelor, și ca urmare, la limitarea posibilităților de dezvoltare tehnologică și la tarife înalte pentru utilizatorii finali. Există o discrepanță substanțială între accesul în localitățile urbane și în cele rurale. Aproape 30% dintre localitățile rurale nu au încă acces în bandă largă. Conținut digital local subdezvoltat și disponibilitate scăzută a serviciilor electronice: cetățenii Republicii Moldova se confruntă cu un deficit de conținut digital local și un număr scăzut de servicii electronice. Astfel, puține servicii dintre cele cca 570 servicii publice guvernamentale sunt oferite prin Internet (doar 5 dintre cele 12 servicii on-line publice de bază pentru cetățeni, precum și 6 din 8 - pentru agenți economici). Recent în cadrul proiectului e-Transformare, au fost lansate serviciile Aplicarea On-line pentru Caziera Juridică, e-Licențiere. Patrimoniul cultural, științific și din alte domenii, în mare parte, încă nu este transformat în format digital, cadrul legal și de reglementare nu este încă totalmente ajustat la noile realități ale spațiului digital; Lipssește un cadru de management al conținutului digital pe durata ciclului de viață, care ar asigura că conținutul național istoric și cel nou creat să fie disponibil, accesibil, distribuit, înțeles, utilizat și valorificat; măsurarea volumului conținutului digital este dificilă din cauza lipsei indicatorilor direcți; comerțul electronic din Republica Moldova fiind încă slab dezvoltat din cauza numărului scăzut de servicii care acceptă plățile on-line; datele instituțiilor publice din Republica Moldova sunt păstrate/procesate în cca 150 de centre de date, marea majoritate dintre care nu corespund condițiilor de securitate, durabilitate și fiabilitate și nu dispun de personal calificat pentru întreținerea acestora. Nivel scăzut de „alfabetizare digitală” și utilizare insuficientă. O mare parte a populației Republicii Moldova nu dispune de competențe și cunoștințe digitale, fapt ce diminuează posibilitățile de valorificare a oportunităților de a participa în economia digitală globală. Pericolul criminalității cibernetice în creștere și riscul de încredere scăzută în rețele și servicii on-line. În prezent, în Republica Moldova nu există autoritate publică direct responsabilă și abilitată cu atribuții, funcții și obligațiuni privind securitatea cibernetică. Rezistența la o multitudine de noi amenințări a sistemelor și rețelelor TI este importantă pentru ca utilizatorii să se simtă confortabil și în siguranță cînd se conectează on-line.

4. CĂI DE SOLUȚIONARE A PROBLEMELOR DEFINITE

Succesul de dezvoltare viitoare a Societății informaționale în Republica Moldova depinde în mare măsură de capacitatea țării de a depăși obstacolele-cheie care împiedică în prezent mișcarea înainte. Depășirea obstacolelor e posibilă doar prin întreprinderea acțiunilor ce vor conduce la înlăturarea lacunelor, prin definirea clară a obiectivelor, identificarea programelor, inițiativelor și măsurilor cheie pentru atingerea obiectivelor.

Obiectivul general: crearea condițiilor favorabile pentru dezvoltarea și utilizarea largă a potențialului TIC de către instituțiile publice, mediul de afaceri și cetățeni pentru a-și atinge țintele economice, sociale și culturale în beneficiul tuturor.

4.1. SOLUȚII PROPUSE

1. Extinderea accesului și conectivității - o infrastructură TIC omniprezentă optimizată cu acces ușor, uniform și nediscriminatoriu pentru toți

Obiective specifice:

- a) Accesul la Internet la viteza de cel puțin 30 Mbps;
- b) Tranziția la televiziunea digitală terestră;

2. Crearea condițiilor propice pentru elaborarea și valorificarea conținutului național digital și digitizarea conținutului național existent, precum și implementarea și utilizarea serviciilor electronice

Obiective specifice:

- a) Conținutul digital este disponibil, accesibil, utilizat și valorificat;
- b) Informațiile deținute de o instituție publică sînt disponibile pentru celelalte instituții publice;
- c) Serviciile publice la ghișeu sînt oferite cetățenilor în baza unui singur document - actul de identitate.

3. Fortificarea capacităților de utilizare TIC: un grad ridicat de utilizare a beneficiilor oferite de acestea pentru toți membrii societății

Obiective specifice:

- a) Absolvenții instituțiilor de învățămînt posedă competențe digitale pentru a activa într-o societate informațională;
- b) Angajații sectorului public posedă competențe digitale necesare unei guvernări competitive;
- c) Sunt create condiții propice pentru incluziunea socială în baza serviciilor electronice.

4. Crearea condițiilor pentru sporirea gradului de securitate și încredere în spațiul digital

Obiective specifice:

- a) Sporirea nivelului de securitate cibernetică a infrastructurilor critice naționale (autorități/instituții publice, rețele de comunicații electronice, apeeducte, rețele energetice, rețele de transport, etc.);
- b) Sporirea competențelor în securitatea cibernetică;
- c) Creșterea gradului de conștientizare a riscurilor spațiului digital și a necesității măsurilor de asigurare a securității cibernetice;
- d) Promovarea și dezvoltarea cooperării pe plan internațional în domeniul securității cibernetice.

5. IMPACTUL REALIZĂRII OBIECTIVELOR

Implementarea Strategiei va avea un impact pozitiv asupra cetățenilor, mediului de afaceri și guvernării și va conduce la dezvoltarea accelerată a Societății Informaționale în Republica Moldova, îmbunătățirea asimilării TIC de către societate, asigurarea unei noi calități a creșterii economice bazate pe cunoștințe, capital uman și va contribui la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor:

- 1) îmbunătățirea guvernării;
- 2) îmbunătățirea serviciilor pentru populație și mediul de afaceri;
- 3) diminuarea corupției;
- 4) creșterea competitivității economiei.

CONCLUZII

Dezvoltarea sectorului TIC din Republica Moldova ar putea contribui la creșterea competitivității economice a țării. Construirea unui viitor al țării este de neconceput fără o strategie digitală care să creeze în

baza tehnologiilor TIC oportunități de a inova/dezvolta mai mult cu mai puțin, iar antreprenorii și instituțiile guvernamentale să maximizeze utilizarea datelor guvernamentale în beneficiul serviciilor pentru cetățeni.

Realizarea obiectivelor propuse vor avea un impact benefic major asupra celor trei componente ale societății:

- a) comunitățile/populația, care se vor bucura de o viață mai bună, mai confortabilă;
- b) afacerile, care își vor spori nivelul de competitivitate,
- c) guvernarea, care își va îmbunătăți performanțele și va deveni un guvern pentru cetățeni oferindu-le servicii oricând, oriunde și la orice echipament terminal.

BIBLIOGRAFIE

1. *ANRCETI, Date statistice raportate de către operatori, 2013*
http://www.mtic.gov.md/img/d2011/download/2013/05/14/dezvoltarea_sectorului_TIC.pdf
2. *Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „MOLDOVA DIGITALĂ 2020”*
http://www.mtic.gov.md/consult_public_rom/167051/
3. *World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2012-2013*
http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf
4. http://www.mtic.gov.md/statistica_rom/#indicat
5. <http://www.anrceti.md/intereports>